

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปริศนาคำทาย (Riddles) เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ (Verbal) ประเภทหนึ่ง เป็นที่นิยมและรู้จักกันในทุกสังคม ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 435) ให้ความหมายไว้ว่าปริศนาคำทายคือสิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนงำเพื่อให้แก้ให้ทาย โดยใช้เล่นหรือทายกัน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาสัน ๆ ง่าย ๆ กระชับความ แต่ยากแก่การตีความในตัวปริศนา เพื่อเป็นการฝึกสมอง ลองภูมิปัญญา ช่วยฝึกความคิด ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และเกิดความสนุกสนาน ในสมัยโบราณการลองภูมิปัญญาว่าผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาดหรือไม่เพียงไร วิธีหนึ่งก็คือ การทายปริศนา การเล่นปริศนาคำทายในสังคมต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการสรรค์สร้างกลทางภาษา และวัฒนธรรมที่ปรากฏในปริศนาคำทาย

ผู้วิจัยนำปริศนาคำทายมาศึกษาเพราะปริศนาคำทายเป็นภาษาที่มาจากชีวิตประจำวัน เนื้อหาของปริศนาคำทายกว้างไปถึงทุกฝ่าย รุ่งอรุณ ที่มณฑลเหอเป่ย์ (2531: 1) กล่าวว่า ปริศนาคำทายเป็นที่รวมของศาสตร์ทางการศึกษา และความคิดสร้างสรรค์ และด้วยเหตุนี้มีเนื้อหา กว้างขวาง มีรูปแบบหลากหลายรวมไปถึงความสำคัญที่มีต่อสังคม ปริศนาคำทายจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจควรค่าแก่การศึกษามาก การศึกษาปริศนาคำทายยังสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมที่สะท้อนจากปริศนาคำทาย นอกจากนี้ ปริศนาคำทายเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งที่มนุษย์ในแทบทุกสังคมนิยมกัน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นการละเล่นที่มีบทบาทสำคัญมากทางด้านคติชนวิทยา เพราะช่วยสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนใจสังคมยิ่ง ส่วน สิริกร ไชยมา (2525: 4) ได้กล่าวว่า ปริศนาคำทายถือเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทหนึ่ง เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้อย่างดี นอกจากนี้ปริศนาคำทายยังเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้อย่างชัดเจน อีกทั้งมีความงามทางภาษา มีอรรถรส ถ้อยคำสั้น กระชับ คล่องจอง และมีศิลปะการใช้คำ

ประเทศจีนกับประเทศไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้านมีประวัติการไปมาหาสู่กันด้วย มิตรภาพมายาวนานเกือบสองพันปีแล้ว หลังจากประเทศจีนกับประเทศไทยได้สถาปนา ความสัมพันธ์ทางการทูตเป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และได้ร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ การค้า การทหาร วัฒนธรรม การศึกษาและเทคโนโลยี เป็นต้น การแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมระหว่าง ประเทศจีนกับประเทศไทยมีประวัติมาเป็นเวลายาวนาน การแลกเปลี่ยนนั้นรวมทั้งด้าน การศึกษา เทคโนโลยี ศิลปะ นาฏศิลป์ สาธารณสุข ศาสนา กีฬา และ การท่องเที่ยว เป็นต้น การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งนี้ ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศได้มีโอกาสชมศิลปะการแสดง อลังการและเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและมิตรภาพระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ ให้ดียิ่งขึ้น (ธีระวิทย์ และ เจีย แชนจง, 2543: 1-4)

เมื่อต้นปี พ.ศ.2534 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ เยือน ประเทศจีนอีกครั้งหนึ่งพระองค์ทรงสนพระทัย การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-จีนอย่างยิ่ง ทรงกล่าวเน้นแก่นักศึกษาไทยซึ่งเข้าเฝ้าทูลละอองพระบาท ณ หอสมุดมหาวิทยาลัยปักกิ่งว่า การศึกษาภาษาจีนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แต่การศึกษาภาษาจีนนั้นมิใช่เพียงเรียนรู้แต่ภาษา เมื่อเรียนรู้ ภาษาจีนแล้ว ต้องศึกษาวัฒนธรรมจีนอีกด้วย เช่นนี้จึงจะสามารถเข้าใจจีนได้อย่างถ่องแท้ พระองค์ทรงชี้ให้เห็นจุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาจีน และความสำคัญของการศึกษา วัฒนธรรมจีนได้แหลมคมและรอบด้านเป็นอย่างยิ่ง พู เจิงโฮ่ว (2541: คำนิยาม) การศึกษาภาษา และวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศจึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาเปรียบเทียบ วัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนและภาษาไทย แก่ชาวจีนกับชาวไทย ศิลปวัฒนธรรมจีนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมไทย ดังตัวอย่างนิยามอิงพงศาวดารจีนอันมีเรื่องสามก๊กเป็นต้น จิว สถาปัตยกรรมแบบจีน อาหารจีน และยาจีน ศิลปวัฒนธรรมจีนจึงเป็นเรื่องที่คนไทยสนใจใคร่รู้ตลอดมา ฉาวร ลิกช โกศล (2541: คำนำ) การศึกษาปริศนาคำทายของไทยกับจีนยังมีประโยชน์ต่อการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เข้าไปที่ประเทศจีนอีกด้วย

หลังจากจีนและไทยได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตในปี พ.ศ.2518 แล้ว ก็มีโครงการ แลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างสองประเทศทั้งสองขึ้น ระหว่างผู้วิจัยเข้ามาศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยได้พบเห็นนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นในประเทศไทยมีมาก ขึ้นทุกปี และได้พบนักศึกษาไทยมีไม่น้อยที่ขอยุติไปศึกษาในประเทศจีน ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็น นักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยได้เห็นวัฒนธรรมที่งดงามของประเทศไทย และ พบเห็นนักศึกษาจีนหลายคนที่สนใจวัฒนธรรมไทยอย่างมาก ระหว่างที่ผู้วิจัยสอนภาษาจีน

ให้แก่คนไทย ก็เห็นความสนใจทางวัฒนธรรมจีนของผู้เรียนและได้พบคำถามจากผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยตอบไม่ได้เพราะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความเหมือนและแตกต่างกันระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทย และความเข้าใจภาษาจีนของผู้เรียนคนไทยบางอย่างต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยถึงจะเข้าใจภาษาได้ การศึกษาเปรียบเทียบภาษาและวัฒนธรรมของจีนกับไทย จึงมีความหมายต่อการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างยิ่ง ซึ่ง ดวงมน จิตรจ้านงค์ และอาภรณ์ โชติ (2529: 6) ได้กล่าวว่า ศึกษาภาษาเพื่อเข้าใจวัฒนธรรม ศึกษาวัฒนธรรมเพื่อเข้าใจภาษา และ สุทธิณี สุขตระกูล (2526: 109) ก็ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาษาเป็นสาขาหนึ่งของวิชาภาษาศาสตร์ ที่เป็นประโยชน์มากต่อการสอนภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาต่างประเทศ การสอนภาษา ต่างประเทศเกิดขึ้นก็เนื่องมาจากความตระหนักในความแตกต่างของ 2 ภาษา คือภาษาแม่ (mother language) กับภาษาที่สอง (target language)

ระหว่างที่ผู้วิจัยสอนภาษาจีนแก่คนไทย ผู้วิจัยได้ใช้ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมในการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการใช้ปริศนาคำทายในการเรียน ทั้งนี้ผู้เรียนยังชอบยกตัวอย่างปริศนาคำทายของไทยที่คล้ายกับปริศนาคำทายของจีนมาทายกัน และเปรียบเทียบ การนำปริศนาคำทายประกอบในการเรียนการสอน นอกจากได้แลกเปลี่ยนภาษา และวัฒนธรรมแล้ว ยังช่วยให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน ซึ่ง เจือ สตะเวทิน (2516: 1-5) ก็ได้เสนอแนะให้ครูภาษาไทยใช้ปริศนาในการสอนภาษาไทย โดยใช้เป็นอุปกรณ์การสอน อย่างหนึ่ง ระหว่างการนำปริศนาคำทายใช้ในการสอน ที่สำคัญเห็นว่าปริศนาคำทายเป็นภาษาที่ง่าย ๆ มาจากชีวิตประจำวัน สิ่งที่ทำให้ทายมักเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่ใกล้ตัว สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบปริศนาคำทายของจีนกับไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำปริศนาคำทายใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาจีน ยิ่งผู้วิจัยอยู่ในฐานะนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในด้านการสอนภาษาไทย เพื่อที่จะนำความรู้ไปใช้ในการสอนภาษาไทยแก่ชาวจีน การศึกษาเปรียบเทียบปริศนาคำทายของไทยและจีนจึงมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวจีน และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการเรียนการสอนทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมของภาษาจีนกับภาษาไทย

ผู้วิจัยได้พิจารณาเปรียบเทียบกับปริศนาคำทายทั้งไทยและจีนในเบื้องต้นแล้ว เห็นถึงลักษณะความเหมือนและแตกต่างของปริศนาคำทายทั้งในด้านของการใช้ภาษา การผูกปริศนาคำทาย และภาพสะท้อนวิถีชีวิตผ่านปริศนาคำทาย นอกจากนี้ปริศนาคำทายยังมีเนื้อหา กว้างขวางและภูมิปัญญาที่ปรากฏอยู่มาก

ปริศนาคำทายที่ปรากฏในประเทศจีนดูกรักรศึกษาและเผยแพร่ในสังคมเป็นอย่างดี เช่น มีหนังสือ เอกสารออนไลน์ที่เกี่ยวกับปริศนาคำทาย และยังมีขึ้นมาใหม่เรื่อยๆ บ้างก็ปรากฏในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ การศึกษาเปรียบเทียบปริศนาคำทายของไทยกับจีนยังเป็นการ สืบทอด อนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษอีกทางหนึ่งด้วย

จากผลงานการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าในเรื่องการศึกษาปริศนาคำทาย การปรากฏเพียงแต่การศึกษาปริศนาคำทายเฉพาะท้องถิ่น ยังไม่มีเปรียบเทียบข้ามชาติ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาในครั้งนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่งเพื่อที่จะได้เข้าใจภาษา และวัฒนธรรมของปริศนาคำทายของจีนกับไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างทางภาษาของปริศนาคำทายของจีนกับไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมที่ปรากฏในปริศนาคำทายของจีนกับไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ เอกสารข้อมูลที่มีการรวบรวมปริศนาคำทายภาษาไทยและภาษาจีน

เอกสารภาษาจีน คือ ปริศนาคำทายของจีน จำนวน 400 ปริศนาคำทาย

เอกสารภาษาไทย คือ ปริศนาคำทายของไทย จำนวน 400 ปริศนาคำทาย

ขอบเขตด้านเนื้อหาซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์วรรณกรรมเปรียบเทียบในแนวทฤษฎีวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาและการวิเคราะห์วัฒนธรรมวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา ประกอบด้วย การใช้คำ การใช้โวหาร และการเล่นภาษา ส่วนการวิเคราะห์วัฒนธรรม ประกอบด้วย วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเปรียบเทียบ หมายถึง การศึกษาความเหมือนและความแตกต่างด้านโครงสร้างทางภาษาของปริศนาของจีนกลางและของไทยภาคกลาง

ปริศนาคำทาย หมายถึง คำถามที่ผู้ไขขึ้นมาเพื่อให้แก้หรือตอบ ซึ่งอาจจะเป็นการถามตอบโดยการบอกรายละเอียดของสิ่งที่เป็นคำตอบหรือเป็นคำถามที่ทดสอบเขาวินิจฉัย จำนวน 800 ปริศนา อันประกอบด้วยปริศนาคำทายของจีนจำนวน 400 ปริศนา และปริศนาคำทายของไทยจำนวน 400 ปริศนา

โครงสร้างทางภาษา การใช้ภาษาในปริศนาคำทาย คือ การใช้คำ การใช้โวหารและ การใช้ภาษา

วัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมทางวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขทางกาย อันได้แก่ การแต่งกาย อาหารการกิน สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง การละเล่น และวัฒนธรรมทางจิตใจ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญา และมีจิตใจที่งดงาม อันได้แก่ ศาสนาและความเชื่อ วรรณคดีและศิลปะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของปริศนาคำทายของไทยกับจีน

ในด้าน โครงสร้างทางภาษา

2. ทำให้ทราบถึงวัฒนธรรมไทยและจีนที่ปรากฏในปริศนาคำทาย
3. เป็นประโยชน์ในการสอนภาษาไทยและภาษาจีน